

UMCS

INSTYTUT PEDAGOGIKI

KATEDRA PSYCHOPEDAGOGIKI SPECJALNEJ
I SOCJOPEDAGOGIKI SPECJALNEJ

MIĘDZYNARODOWE E-SYMPOZJUM NAUKOWE

***KREOWANIE KULTURY DOSTĘPNOŚCI W EDUKACJI.
Z PÓŁWIECZEM LUBELSKIEJ SZKOŁY PEDAGOGIKI
SPECJALNEJ W TLE***

7 MARCA, 2022

*[INTERNATIONAL SCIENTIFIC E-SYMPOSIUM "CREATING A CULTURE OF
ACCESSIBILITY IN EDUCATION.
WITH THE HALF-CENTURY OF THE LUBLIN SCHOOL OF SPECIAL
PEDAGOGY IN THE BACKGROUND"
MARCH 7, 2022]*

ABSTRAKTY WYSTĄPIEŃ
[Abstracts]

Sesja I - KULTURA SZKOŁY I KULTURA DOSTĘPNOŚCI. PSYCHOPEDAGOGICZNE I SOCJOPEDAGOGICZNE KONTEKSTY [School culture and accessibility culture.

Psychopedagogical and sociopedagogical contexts]

prof. dr hab. Zenon Gajdzica, Uniwersytet Śląski w Katowicach: Partnerstwo szkoły specjalnej i ogólnodostępnej jako element podnoszenia jakości edukacji włączającej [*Partnership between special and mainstream schools as a component of improving the quality of inclusive education*]

Wspieranie edukacji włączającej realizowane jest wieloma drogami. Jedną z nich wykorzystywaną w wielu krajach jest wsparcie udzielane szkołom głównego nurtu poprzez budowanie partnerstwa ze szkołami specjalnymi, które zwykle opiera się na wykorzystywaniu ich zasobów. Celem prezentacji jest usystematyzowanie relacji szkół specjalnych i ogólnodostępnych na trzech poziomach: obszarów współpracy, modeli partnerstw oraz konkretnych działań w zakresie współdziałania. Omówienie możliwych i urzeczywistnianych w wielu krajach praktyk partnerstwa wspomnianych dwóch typów szkół poprzedza krótka charakterystyka edukacji włączającej. Całość wystąpienia zamykają konkluzje nawiązujące do przyczyn stosunkowo małego zainteresowania partnerstwem omawianych typów szkół w Polsce.

The support for inclusive education takes place in many ways. One of them, applied in many countries, is the support for mainstream schools through building the partnership with special schools, usually based on the use of their resources. This speech is aimed at the systematization of the relationship between special and mainstream schools on three levels: collaboration fields, partnership models, and concrete collaborative activities. The discussion on the possible and actually implemented (in many countries) partnership practices of both types of schools is preceded by a brief characterization of inclusive education. The whole presentation is completed with some conclusions that are related to the causes of relatively little interest in the partnership between the discussed types of schools in Poland.

prof. dr hab. Andrzej Twardowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: Rola nauczania za pośrednictwem rówieśników w edukacji włączającej [*The role of peer-mediated teaching in inclusive education*]

Edukacja włączająca wymaga poszukiwania takich form nauczania, które poprawiają osiągnięcia wszystkich uczniów. Jednym ze sposobów sprostania temu wyzwaniu jest wykorzystanie nauczania za pośrednictwem rówieśników jako alternatywnej formy organizacji procesu dydaktycznego, w którym uczniowie pełnią rolę nauczycieli wobec swoich kolegów z klasy. Pierwsza część prezentacji zawiera omówienie teoretycznych podstaw nauczania za pośrednictwem rówieśników. W drugiej części prezentacji scharakteryzowano cztery formy nauczania przez rówieśników w diadzie. Natomiast w trzeciej części przeanalizowano wybrane formy nauczania za pośrednictwem rówieśników w grupach lub w całej klasie.

Inclusive education requires searching best practices that improve the achievement of all students. One solution to meet these challenges is to use peer-mediated teaching as an alternative form of organizing the learning process in which students take an instructional role with classmates. The first part of the presentation is an overview the theoretical foundations of peer-mediated teaching. The second part of the presentation describes four forms of teaching in which peer-led teaching takes place in dyad. The third part of the presentation examines selected forms of peer-mediated teaching in whole class or in groups.

dr hab. Anna Zamkowska, prof. UTH, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny

im. K. Pułaskiego w Radomiu: Edukacja włączająca a kultura szkoły [*Inclusive education and school culture*]

W prezentacji wskazano na związek pomiędzy edukacją włączającą a kulturą szkoły. Na podstawie przeglądu badań międzynarodowych dokonano charakterystyki modelu i poszczególnych elementów kultury szkoły włączającej, a także podano przykłady efektywnego ich wykorzystania w praktyce szkoły ogólnodostępnej.

The presentation shows the relationship between inclusive education and school culture. Based on a review of international research, the model and individual elements of inclusive school culture are characterized, and examples of their effective use in mainstream school practice are provided.

prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak, dr Renata Kołodziejczyk, dr Aleksandra Borowicz,

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II: Warstwowo-modułowa struktura podstawy programowej kształcenia ogólnego jako jeden z głównych warunków racjonalności edukacji włączającej [*The layered-modular structure of the core curriculum for general education as one of the main conditions for rational inclusive education*]

W wystąpieniu poruszone zostanie zagadnienie warstwowo-modułowej struktury podstawy programowej, jako jednego z głównych warunków racjonalności edukacji włączającej. Autorki wychodzą z założenia, że warunkiem doskonalenia edukacji włączającej jest opracowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego w takiej formie, która umożliwi nauczycielom tworzenie indywidualnych programów nauczania bez zbędnego wysiłku i zagrożenia chaosem struktury oraz niedostatkami treści fundamentalnych i pomijaniem najważniejszych ogniw problematyki budującej spójną wiedzę z poszczególnych przedmiotów nauczania, a jednocześnie stanowiącą podstawę rozwoju poznawczego poszczególnych osób. Celem tak opracowanej podstawy programowej kształcenia ogólnego jest umożliwienie dostępu do treści kształcenia i harmonijnego rozwoju zarówno tym, którzy dysponują wybitnymi zasobami, tzw. zdolnościami szkolnymi (zdolnościami do myślenia teoretycznego, naukowego i trwałą pamięcią sprzyjającą erudycji), jak i tym, których zdolności do różnorodnych czynności praktycznych, technicznych, twórczych, artystycznych, wychowawczo-opiekuńczych i usługowych zasługują na pełne urzeczywistnienie. Wszyscy oni potrzebują przede wszystkim koherentnej wiedzy o świecie, który ich otacza, oraz o własnym miejscu w środowisku przyrodniczym, historyczno-społecznym i kulturowym, a przede wszystkim jasnej i uporządkowanej świadomości aksjologicznej. Wszyscy też mają prawo uzyskiwać stopniowo dostęp do wiedzy poszerzonej, szczegółowej, połączonej związkami logicznymi, uporządkowanej w czasie i przestrzeni oraz w porządkach opartych na możliwościach zastosowania praktycznego i wykorzystania kreatywnego, a także na możliwości porządkującej i wartościującej refleksji filozoficznej. Najdogodniejszą formą podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkołach włączających może być dobrze znana w tradycji pedagogicznej forma programu modułowo-warstwowego. Zagadnienia (tematyka i cele kształcenia) są ujęte w postaci jednostek – modułów – i uporządkowane zgodnie z logicznym porządkiem treści przedmiotu nauczania. W każdym module zaś treści są uporządkowane warstwowo, zgodnie z narastaniem wiedzy w rozwoju poznawczym człowieka.

Na poziomie pierwszym znajdują się treści fundamentalne dla określonego zagadnienia (celu kształcenia), a następne warstwy zawierają wiedzę wzbogacaną stopniowo i systematycznie, aż do poziomu uznanego przez specjalistów za wiedzę wyczerpującą i konieczną na określonym poziomie nauczania, a jednocześnie niezbędną do przejścia na wyższy poziom kształcenia. Poszczególne moduły treści nauczania są uporządkowane w układzie linearnym tak, że budują logiczny ciąg tematyczny, który może być realizowany w indywidualnych programach w układach spiralnych i utrwalających wiedzę, przy wielokrotnych powrotach do tematyki najważniejszej. Jest to możliwe dzięki temu, że każde zagadnienie – ogniwo tematyczno-problemowe – jest opracowane w postaci modułu treści logicznie zhierarchizowanej tak, aby przyrost wiedzy i przechodzenie na kolejne jej poziomy były jasno i wyraziście wskazane, a jednocześnie tak, aby były wyraźnie wskazane minimalne wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności koniecznych do przejścia do kolejnych modułów tematycznych i na kolejne poziomy wiedzy. Dzięki temu w programach indywidualnych można zachować zasady stopniowego i pełnego dostępu do treści kształcenia, a nie tylko „realizować program nauczania”. Można też stworzyć warunki do indywidualnego zdobywania umiejętności krytycznego uczenia się i poszukiwania prawdy, bez zagrożenia nadmiarem chaotycznych i zbędnych informacji. Modułowo-warstwowa forma podstawy kształcenia ogólnego stanowi też podstawę adekwatnej oceny uczniowskich osiągnięć i rzetelnego doradztwa zawodowego.

The presentation will address the issue of the layered-modular structure of the core curriculum as one of the main conditions for the rationality of inclusive education. The authors assume that the condition for the improvement of inclusive education is to develop the core curriculum for general education in such a form that will allow teachers to create individual curricula without unnecessary effort and the risk of chaos in the structure and deficiencies of fundamental content as well as omitting the most important elements of the problem building a coherent knowledge of individual school subjects, and at the same time constituting the basis for the cognitive development of the students. The aim of the general education curriculum developed in this way is to enable access to the content of education and harmonious development for both those who have outstanding resources, the so-called school abilities (theoretical and scientific thinking abilities and non-volatile memory conducive to erudition), as well as those whose abilities for various practical, technical, creative, artistic, care and educational activities deserve to be fully realized. All of them need primarily a coherent knowledge about the world that surrounds them and about their own place in the natural, historical, social, and cultural environment, and above all, a clear and ordered axiological awareness. Everyone also has the right to gradually gain access to extended, detailed knowledge, logically connected, ordered in time and space and in orders based on the possibilities of practical application and creative use, as well as on the possibility of organizing and evaluating philosophical reflection. The most convenient form of the core curriculum for general education in inclusive schools may be the form of a layered-modular curriculum that is well known in the pedagogical tradition. The issues (topics and teaching goals) are organized in the form of units - modules - and arranged according to the logical order of the content of the school subject. In each module, the contents are arranged in layers according to the increase in knowledge in the cognitive development of a person.

At the first level, there is a fundamental content for a specific issue (education goal), and the next layers contain knowledge enriched gradually and systematically, up to the level considered by the specialists to be comprehensive and necessary at a given level of education, and at the same time necessary for the transition to a higher level of education. The individual modules of the teaching content are arranged in a linear system so that they build a logical thematic sequence that can be implemented in individual programs in spiral and knowledge consolidation systems, with repeated returns to the most important issues. This is possible since each issue - the thematic and problematic link - is developed in the form of a logically hierarchical content module so that the increase in knowledge and the transition to its next levels and the minimum requirements for knowledge and skills necessary to move to the next thematic modules and to the next levels of knowledge are clearly indicated. Thanks to this, it is possible to maintain the principles of gradual and full access to the content of education in individual programs, not only to "implement the curriculum". It is also possible to create conditions for individual acquisition of the skills of critical learning and truth-seeking, without the risk of an excess of chaotic and redundant information. The layered-modular form of the basis for general education is also the basis for an adequate assessment of students' achievements and reliable career counselling.

prof. dr hab. Andrzej Sękowski, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II: Wybrane psychologiczne aspekty wspomagania uczniów zdolnych [*Selected psychological aspects of providing support to gifted students*]

W referacie zostaną zaprezentowane współczesne koncepcje teoretyczne badań nad wybitnymi zdolnościami. Ponadto dokonana zostanie metaanaliza danych empirycznych dotyczących charakterystyki psychologicznej dziecka zdolnego. Charakterystyka ta dotyczy rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego. Wspomaganie osób zdolnych jest przedmiotem zainteresowania pedagogów, psychologów, socjologów, a także przedstawicieli innych dyscyplin naukowych. Szczególnie bliskie są podejścia psychologiczne i pedagogiczne. W referacie teza ta będzie omawiana i weryfikowana. Wspomaganie dziecka zdolnego wiąże się ze sferą nauczania i wychowania. Problematyką tą zajmują się specjaliści z zakresu psychologii i pedagogiki zdolności oraz twórczości.

The paper will discuss contemporary theoretical concepts of giftedness research. Moreover, a meta-analysis of empirical data concerning the psychological characteristics of a gifted child will be presented. These characteristics relate to the child's cognitive, emotional and social development. Support of the gifted is a matter of interest to educators, psychologists, sociologists, and representatives of other scientific disciplines. Psychological and pedagogical approaches are particularly closely intertwined. This proposition will be discussed and verified in the paper. Supporting a gifted child is connected with the spheres of teaching and upbringing. These issues are dealt with by specialists in the psychology and pedagogy of abilities and creativity.

dr hab. Ewa Domagała-Zyśk, prof. KUL, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; dr Katarzyna Ita Bieńkowska, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie: Rodzice uczniów z dysfunkcją słuchu jako uczestnicy oceny funkcjonalnej w edukacji włączającej [*Parents of students with hearing impairment as participants in functional assessment in inclusive education*]

Model edukacji włączającej zakłada podmiotowy udział rodziców na każdym polu jej tworzenia – nie tylko w realizowaniu praktyki edukacyjnej, ale także współtworzeniu prawa oświatowego i lokalnych regulacji szkolnych oraz w budowaniu włączającej kultury edukacyjnej. Znaczącą rolę rodziców dostrzeżono także w modelu oceny/diagnozy funkcjonalnej, będącej podstawą edukacji włączającej. W procesie oceny funkcjonalnej dziecka rodzice są aktywnymi partnerami na każdym etapie, zarówno na poziomie opracowania procedury badań, zbierania danych, jak i ich analizy. Celem prezentacji jest przedstawienie doświadczeń z prowadzenia oceny funkcjonalnej dzieci z dysfunkcją słuchu wykonanej przy pomocy baterii ABAS-3 (N=60) oraz serii testów określających kompetencje rodziców biorących udział w procesie oceny. Wyniki ukazują zarówno potencjał rodziców jako partnerów diagnosty w procesie oceny funkcjonalnej, jak i wyzwania związane z deficytami kompetencji rodzicielskich oraz samym przebiegiem procesu diagnozy funkcjonalnej.

The model of inclusive education assumes the subject participation of parents in every field of its creation - not only in the implementation of educational practice, but also in the co-creation of educational law and local school regulations and in building inclusive educational culture. The significant role of parents is also recognized in the model of functional assessment/diagnosis, which is the basis of inclusive education. In the process of functional assessment of a child, parents are active partners at every stage, both at the level of development of the research procedure, data collection and analysis. The aim of this presentation is to describe the experience of functional assessment of children with hearing dysfunction (N=60) performed with the help of ABAS-3 battery and a series of tests determining the competence of parents participating in the assessment process. The results show both the potential of parents as partners of the diagnostic process of functional assessment and the challenges associated with deficits in parental competence and the process of functional diagnosis itself.

prof. dr hab. Yuriy Pachkovskyy, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Ukraina: Wartości duchowe młodzieży a społeczeństwo ukraińskie: projektowanie nowego paradygmatu w edukacji [*Spiritual values of the youth versus the Ukrainian society: designing a new paradigm in education*]

Wystąpienie dotyczy kwestii wartości duchowych zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym. Podstawą pozycji teoretycznej jest ich rozumienie jako ważnego elementu socjologicznej (wieloparadygmatycznej) wizji, przede wszystkim według zmian społecznych (globalnych, cywilizacyjnych, lokalnych), które mają miejsce we współczesnym świecie. W tym procesie wartości duchowe dołączone są do wolności wyboru człowieka, do jego poszukiwań "nowych wartości", które powinny opierać się na moralnych zasadach odpowiedzialności i postępie ludzkości na gruncie tolerancji i wzajemnego szacunku. Dla społeczeństwa ukraińskiego znaczenie wartości duchowych jest postrzegane przede wszystkim w przewyżnianiu luk powstałych w wyniku łamania „starych” systemów wartości, które w istocie znajdowały się pod znaczącym wpływem ideologii osobistej depersonalizacji i rozważań technokratycznych. Najnowsze socjologiczne podejścia do analizy wartości duchowych są wielowymiarowe, obejmujące poziomy osobiste, grupowe, normatywne (aktywnościowe), światopoglądowe i cywilizacyjno-kulturowe. Każdy z tych poziomów ma swoją specyfikę i zawiera specyficzne mechanizmy tworzenia duchowości w społeczeństwie. Empiryczny komponent wystąpienia skoncentrowany jest na analizie świata duchowego studenckiej młodzieży, a także na tych czynnikach, które mają największy wpływ na kształtowanie ich wartości duchowych w warunkach współczesnego społeczeństwa ukraińskiego. Uzyskane dane empiryczne i ich analiza pozwoliły określić rolę edukacji nie tylko w profesjonalnym, ale i duchowym rozwoju młodzieży studenckiej. Zdaniem ukraińskich studentów dzisiejsza uczelnia (Uniwersytet) powinna nie tylko dostarczać niezbędnej wiedzy, ale także kształcić młode pokolenie jako dobrze rozwinięte osobowości o wysokim poziomie duchowości (wartości duchowych).

The presentation concerns the issue of spiritual values both in theoretical and practical dimensions. The basis of the theoretical position is their understanding as an important element of a sociological (multi-paradigm) vision, primarily according to social changes (global, civilization, local) taking place in the contemporary world. In this process, spiritual values are attached to the freedom of human choice, to his search for "new values", which should be based on the moral principles of responsibility and human progress on the basis of tolerance and mutual respect. For the Ukrainian society, the importance of spiritual values is seen primarily in overcoming the gaps created by breaking "old" value systems that were in fact significantly influenced by the ideology of personal depersonalization and technocratic considerations. The latest sociological approaches to the analysis of spiritual values are multidimensional, including personal, group, normative (active), worldview and civilization-cultural levels. Each of these levels has its own specificity and involves specific mechanisms of creating spirituality in a society. The empirical component of the speech focuses on the analysis of the spiritual world of the students, as well as on those factors that have the greatest impact on shaping their spiritual values in the conditions of the contemporary Ukrainian society. The obtained empirical data and their analysis allowed to define the role of education not only in professional but also spiritual development of students. According to Ukrainian students, today's universities should not only provide the necessary knowledge, but also educate the young generation as well-developed personalities with a high level of spirituality (spiritual values).

prof. dr hab. Jacek Bleszyński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie: Co osoby z autyzmem chcą nam powiedzieć o edukacji [*What autistic people want to tell us about education*]

Założenia

Przedstawiony artykuł jest częścią szerszych badań dorosłych z autyzmem. Głównym założeniem cyklu prowadzonych badań jest wysłuchanie i wsłuchanie się w głos osób najbardziej zainteresowanych - z diagnozą autyzmu. Zebrany materiał pozwala na przedstawienie poglądów dotyczących roli nauczyciela - kreatora przestrzeni edukacyjnej, opartych na własnych doświadczeniach osób z autyzmem. Do tej pory prezentowaliśmy doświadczenia, uwagi nauczycieli i terapeutów, teraz możemy wsłuchać się w głos uczniów, rodziców, ale i będących nauczycielami i terapeutami - osób z autyzmem.

Metoda

W badaniach wykorzystano metodę netnograficzną, która szczególnie w czasie pandemii Covid-19 jest bezpieczna i przyjazna dla osób z autyzmem (dotyczy czasu, nastawienia i możliwości przerwania – odroczenia udzielania odpowiedzi). Badaniami objęto grupę osób, które zgodziły się na udział w nich, zgrupowanych na zamkniętych forach internetowych - skupiających tylko osoby z diagnozą autyzmu.

Wyniki

Dotarcie do licznej grupy pozwoliło na dokonanie analizy wyników udzielonych wypowiedzi poprzez rangowanie i tworzenie wiązek znaczeniowych. Dzięki zróżnicowaniu na wiek i płeć możliwe stało się również dokonanie głębszej analizy jakościowej z powołaniem się na konkretne wypowiedzi, które wydają się reprezentatywne dla tej grupy osób.

Wniosek

Pierwszy dotyczy odmienności podejścia do procesu nauczania / uczenia się. Wynika to ze specyficznych dla tego zaburzenia objawów, jak również zróżnicowanego podejścia edukacyjno – terapeutycznego. Drugi stosowania kar, które poza zakazanymi (jak fizyczne), często ewoluują w kierunku psychicznych i społecznych, np. izolowanie, marginalizowanie czy brak zainteresowania. Równie ważnym wydaje się zwrócenie uwagi na nieefektywne próby narzucania (często określane jako łamanie) uznanych za normatywne form funkcjonowania, jak również traktowanie tych osób jako nie w pełni sprawne intelektualne - co nie jest uwarunkowaniem (niepełnosprawność intelektualna może u niewielu współwystępować - por. M. F. Casanova i in. 2000).

Assumptions

This article is part of a larger study of adults with autism. The main assumption of the research cycle is to listen to and listen to the voice of those most interested - with a diagnosis of autism. The collected material allows for the presentation of views on the role of the teacher - the creator of the educational space, based on the own experiences of people with autism. So far, we have presented the experiences and remarks of teachers and therapists, now we can listen to the voice of students, parents, but also teachers and therapists - people with autism.

Method

The research used the netnographic method, which, especially during the Covid-19 pandemic, is safe and friendly for people with autism (it concerns time, attitude and the possibility of interrupting - postponing the answer). The research covered a group of people who agreed to participate, grouped on closed internet forums - gathering only people diagnosed with autism.

Results

Reaching a large group made it possible to analyze the results of the statements given by ranking and creating clusters of meaning. Thanks to the differentiation by age and gender, it was also possible to make a deeper qualitative analysis with reference to specific statements that seem representative for this group of people.

Application

The first one concerns the different approach to the teaching / learning process. This is due to the symptoms specific to this disorder, as well as the different educational and therapeutic approach. The second is the use of penalties that, apart from the forbidden (such as physical), often evolve towards mental and social ones, e.g. isolation, marginalization or lack of interest. It seems equally important to pay attention to ineffective attempts to impose (often referred to as violations) recognized as normative forms of functioning, as well as to treat these people as intellectually not fully functional - which is not a condition (intellectual disability may coexist in a few - cf. M.F. Casanova et al. 2000).

dr hab. Bernadeta Szczupał, prof. APS, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie: Edukacja akademicka w kontekście jej dostępności dla studentów niewidomych [*Academic education in the context of its accessibility for blind students*]

Współczesne zmiany cywilizacyjne i kulturowe sprawiają, że studenci niewidomi doświadczają wiele wyzwań psychologicznych, społecznych i fizycznych, które mogą przyczyniać się do powstawania trudności edukacyjnych i społecznych. W referacie zostaną przedstawione wyniki badań jakościowych dotyczących poznania opinii studentów niewidomych dotyczących ich trudności podczas studiowania i możliwości otrzymywanego wsparcia. Będą to wypowiedzi uzyskane za pomocą wywiadu autobiograficzno-narracyjnego w formie osobistych, subiektywnych doświadczeń i przeżyć badanych osób. Pomimo wskazania wielu barier obniżających poziom dostępności, respondenci wyrazili zadowolenie z podjęcia kształcenia poziomie wyższym.

Contemporary civilizational and cultural changes mean that blind students experience many psychological, social and physical challenges that can contribute to educational and social difficulties. The paper will present the results of qualitative research on getting to know the opinions of blind students regarding their difficulties during study and the possibilities of receiving support. These will be statements obtained by means of an autobiographical and narrative interview in the form of personal, subjective experiences and experiences of the examined persons. Despite pointing out a number of barriers to accessibility, respondents expressed satisfaction with taking up higher education.

dr hab. Piotr Majewicz, prof. UP, dr Jacek Sikorski, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie: Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów z zaburzeniami psychicznymi [*Psychological and pedagogical support for students with mental disorders*]

Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów z zaburzeniami psychicznymi stanowi niezwykle istotne zadanie, które powinno być realizowane w sposób efektywny przez współczesną szkołę. Dlatego ważne jest zarówno określenie skali rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych wśród dzieci w wieku szkolnym, jak i form oraz metod oferowanego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Badaniem objęto uczniów z sześciu szkół ogólnodostępnych oraz osoby udzielające wsparcia psychologicznego-pedagogicznego. Jak wskazują wyniki przeprowadzonych badań, najczęściej występującymi problemami psychicznymi dzieci i młodzieży są zaburzenia lękowe, zaburzenia zachowania oraz zaburzenia depresyjne. Wśród organizowanych w szkole zajęć dla tych uczniów dominuje socjoterapia oraz warsztaty terapeutyczne. Ponadto organizowane jest wsparcie emocjonalne dla rodziców oraz psychoedukacja.

Psychological-pedagogical support for students with mental disorders is an extremely important task that should be carried out effectively by a modern school. Therefore, it is important to determine both the scale of the prevalence of mental disorders among school-age children and the forms and methods of psychological -pedagogical support offered. The study included students from six mainstream schools and professionals who provided psychological-pedagogical support. As indicated by the results of the conducted study, the most common mental problems of children and adolescents are anxiety disorders, behavioral disorders and depressive disorders. Sociotherapy and therapeutic workshops dominate among the activities organized at school for these students. In addition, emotional support for parents and psychoeducation are offered.

dr hab. Agnieszka Żyta, prof. UWM, dr hab. Katarzyna Ćwirynkało, prof. UWM, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie: Trudności i potrzeby osób z niepełnosprawnościami studiującymi na uczelni wyższej – raport z badań jakościowych [*Difficulties and needs of people with disabilities studying at the university - a qualitative research report*]

Szkoły wyższe w Polsce od 2011 roku mają obowiązek wspierać studentów z niepełnosprawnościami oraz stwarzać im jak najlepsze warunki kształcenia i uczestnictwa w badaniach naukowych. W artykule zaprezentowano raport z badań jakościowych przeprowadzonych wśród studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz opiekunów wydziałowych ds. studentów z niepełnosprawnościami. Przedmiotem analiz w prezentowanych badaniach były trudności w nauce, funkcjonowaniu codziennym, w kontaktach społecznych oraz potrzeby niepełnosprawnych studentów. Ponadto zebrano informacje dotyczące propozycji rozwiązań, które ułatwiłyby badanym studentom funkcjonowanie na uczelni wyższej.

Universities and academies in Poland have had a duty to support students with disabilities and create the best conditions for education and participation in scientific research since 2011. The article presents a report on qualitative research conducted among students with disabilities studying at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn and faculty supervisors for students with disabilities. The subject of analysis in the presented studies were learning difficulties, everyday functioning and social contacts as well as the needs of students with disabilities. In addition, information was collected on proposals for solutions that would make it easier for the students to study and function at the university.

SESJA II - SZANSE I OGRANICZENIA REALIZACJI ZASAD DOSTĘPNOŚCI I WŁĄCZANIA W EDUKACJI I RESOCJALIZACJI OSÓB Z RÓŻNYMI POTRZEBAMI ROZWOJOWYMI ORAZ SPOŁECZNO-KULTUROWYMI

[Opportunities and limitations of the implementation of the rules of accessibility and inclusion in education and social rehabilitation of people with different developmental and socio-cultural needs]

dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie: O dostępności w warunkach izolacyjnych *[About the availability in isolation conditions (in the prison)]*

O dostępności w edukacji w Polsce dyskutuje się stosunkowo niedługo. Zwraca się uwagę na potrzebę dostosowania sposobów nauczania i wychowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Innym, zaniedbanym w tym zakresie miejscem, jest więzienie. Podobnie, jak w większości krajów wzrasta średnia wieku obywateli, w zakładach karnych populacja więźniów również jest coraz starsza. Wiąże się to z wieloma deficytami, zaburzeniami i chorobami wieku podeszłego. Dlatego tak ważne jest zwiększenie dostępności w kontekście potrzeb osób osadzonych. Celem wystąpienia jest wzbudzenie refleksji nad czynnikami ryzyka i chroniącymi w tym zakresie.

Accessibility in education in Poland is being discussed relatively soon. Attention is drawn to the need to adapt teaching and upbringing methods to the needs of people with special needs. Another place that is neglected in this respect is a prison. As in most countries the average age of citizens is increasing, the prison population in prisons is also getting older. It is associated with many deficits, disorders and diseases in old age. That is why it is so important to increase accessibility in the context of the needs of inmates. The purpose of the speech is to provoke reflection on the risk factors and the protection in this regard.

prof. PaedDr. PhD Vladimír Klein, doc. PhDr.PhD Viera Šilonová, Prešovská Univerzita v Prešove, Słowacja, dr hab. Mieczysław Dudek, prof. PWSTE, Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno- Ekonomiczna w Jarosławiu: Edukacja inkluzyjna na Słowacji *[Inclusive education in Slovakia]*

Na Słowacji, tak jak i na całym świecie, obserwuje się pozytywne zmiany dotyczące miejsca i roli uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE). Słowacja jest członkiem Unii Europejskiej i jednym z najbliższych sąsiadów Polski. Mimo wielu podobieństw, zwłaszcza językowych, wynikających z przynależności do grupy Słowian Zachodnich, wspólnej historii, tradycji, kultury, systemy edukacyjne w naszych krajach różnią się pod wieloma względami, co wynika zarówno z odmiennych tradycji nauczania, jak i obowiązujących modeli kształcenia. Ponadto Słowacja, w odróżnieniu od Polski, posiada liczną grupę mniejszości narodowej (zwłaszcza Romów i Madziarów). Romowie stanowią ok. 10% populacji Słowacji. Jak wynika z oficjalnych statystycznych danych, uczniowie pochodzenia romskiego w specjalnych szkołach i klasach stanowią ok. 60% wszystkich uczniów. Celem artykułu jest próba identyfikacji problemów związanych z edukacją włączającą (zwłaszcza dzieci romskich) w Republice Słowackiej.

In Slovakia, as well as around the world, there are positive changes in the place and role of students with special educational needs (SEN). Slovakia is a member of the European Union and one of Poland's closest neighbors. Despite many similarities, especially linguistic ones, resulting from belonging to the group of Western Slavs, common history, tradition and culture, the educational systems in our countries differ in many respects, which results from different teaching traditions and the existing models of education. Moreover, Slovakia, unlike Poland, has a large group of national minorities (especially Roma and Magyars). The Roma make up about 10% of the Slovak population. According to official statistics, pupils of Roma origin in special schools and classes constitute approx. 60% of all pupils. The aim of the article is to try to identify problems related to inclusive education (especially of Roma children) in the Slovak Republic.

prof. Carmen Moret-Tatay, Universidad Católica de Valencia San Vicente Mártir, Valencia, Hiszpania: WAY2AGE: voicebots to examine language biomarkers in University students [WAY2AGE: boty głosowe jak narzędzie do badania biomarkerów językowych u studentów]

Celem tej pracy było zbadanie biomarkerów języka u studentów, za pomocą botów głosowych. W tym celu wykorzystano metodę- Przetwarzania Języka Naturalnego (ang. Natural Language Processing, NLP). Uczestnicy badań zostali zrekrutowani metodą kuli śnieżnej. Do udziału w badaniu zgłosiło się łącznie 187 studentów. Wypełnili oni wywiady przeprowadzone z wykorzystaniem bota głosowego WAY2AGE. Za pomocą narzędzia Orange do eksploracji danych analizowane są główne idee tekstu. Odpowiedzi badano pod kątem zawartości leksykalnej, relacji przestrzennych i organizacji ontologicznej, która wiąże takie wyrażenia z ogólnymi klasami stałego znaczenia semantycznego. Uważa się, że obecne wyniki mogą dostarczyć unikalnego wglądu w to, jak cechy językowe mogą odzwierciedlać samopoczucie studentów uczelni wyższych. Wyniki te są interesujące zarówno na poziomie teoretycznym, jak i praktycznym. Z jednej strony pozwalają na implementację istniejących modeli teoretycznych, z drugiej zaś, informacje, których dostarczają, pozwalają nam poznać proces dochodzenia do wyniku, czyniąc NLP optymalnym narzędziem do osiągnięcia tego celu.

The aim of this work was to examine language biomarkers in university students through voicebots. Natural Language Processing (NLP) is employed for this goal. Participants were recruited through snowball sampling. A total of 187 university students volunteered to participate in the study. They completed an interviews carried out by WAY2AGE voicebot. Using the Orange tool for data mining, the main ideas of the text are analyzed. Responses were examined in terms of lexical content, spatial relationships, and ontological organization that relates such expressions to general classes of fixed semantic import. It is considered that the current results can provide unique insights into how linguistic features may reflect University students' well-being. These results are of interest at both theoretical and applied levels. On the one hand, they allow the implementation of existing theoretical models. On the other, the information they provide allows us to know the process of an outcome, being NLP an optimal tool to reach this purpose.

prof. Susana Agudo, prof. Marta García-Sampedro, Uniwersytet w Oviedo, Hiszpania:

Contributions of emerging technologies to active aging [Wkład powstających/nowych technologii w aktywne starzenie się]

Model aktywnego starzenia się został zaproponowany przez Światową Organizację Zdrowia (WHO, 2002) w odpowiedzi na bezprecedensowe zjawisko w historii ludzkości, jakim jest wzrost długowieczności. Model ten oferuje realistyczne i pozytywne spojrzenie na to, co oznacza starzenie się, a także stanowi społeczno-polityczną strategię globalnej interwencji w celu radzenia sobie ze starzeniem się, nie tylko jako sprawą dotyczącą wyłącznie osób starszych, ale również jako zjawiskiem multidyscyplinarnym.

Nowe technologie odgrywają w naszym społeczeństwie istotną rolę, umożliwiając i ułatwiając interakcję między ludźmi. W związku z tym przedstawione tutaj badania mają na celu prezentację tych technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), które w największym stopniu sprzyjają aktywnemu starzeniu się. Z drugiej strony, badanie to ma na celu wskazanie, w jaki sposób niektóre zmienne takie, jak: płeć, wiek, stan cywilny, miejsce zamieszkania i/lub poziom wykształcenia, mogą wpływać na dostęp osób starszych do ICT i sposób korzystania z nich. Badanie przeprowadzono z wykorzystaniem kwestionariuszy (analiza ilościowa) oraz grup dyskusyjnych (analiza jakościowa). Uzyskane wyniki pokazują m.in., że najpopularniejszym urządzeniem technologicznym używanym przez osoby starsze jest telefon komórkowy ze względu na to, że ułatwia dostęp do informacji i promuje interakcje społeczne. Na koniec pokazano niektóre z możliwości wykorzystania tej technologii w tej grupie wiekowej.

The active ageing model has been proposed by the World Health Organization (WHO, 2002) in response to an unprecedented phenomenon in the history of humankind as it is the increase in human longevity. This model offers a realistic and positive view of what aging means, and also constitutes a socio-political strategy of global intervention to deal with ageing, not only as an elderly people matter but as a multidisciplinary phenomenon.

In our society emerging technologies own a relevant role allowing and facilitating people interaction. Accordingly, the research presented here aims at detecting some of the most remarkable contributions of Information and Communication Technology (ICT) to favour active ageing. On the other hand, this study pretends to know how some variables such as sex, age, marital status, place of residence and/or level of study can influence elderly people ICT access and kind of use. Through multimethod research in which a questionnaire (quantitative) and some discussion groups (qualitative) were applied, results show, among others, that the most popular technological device used by elderly people is the mobile phone. Mainly, because it facilitates access to information and promotes social interaction. Finally, some of its usages and employment are shown.

dr Maria Trzcińska-Król, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie: Edukacja zdalna w czasie pandemii COVID-19 ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w opiniach rodziców [*Remote education during the COVID-19 pandemic of a student with special educational needs in parents' opinions*]

Pandemia COVID19 wymusiła czasowe zamknięcie szkół i przejście na edukację zdalną. Wszyscy uczestnicy procesów edukacyjnych musieli zmierzyć się z nowym wyzwaniem jakim była i jest edukacja on-line. Sytuacja w jakiej się znaleźliśmy wciąż wzbudza wiele kontrowersji i emocji, jedni postrzegają ją jako zagrożenie, inni jako szansę. W prezentowanym wystąpieniu autorka postanowiła bliżej przyjrzeć się sytuacji uczniów szkół podstawowych ze specjalnymi potrzebami w czasie edukacji zdalnej. Celem badania było poznanie specyfiki edukacji zdalnej w percepcji rodziców uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przedmiotem badania uczyniono m.in.: formy pracy wykorzystywane przez nauczycieli, problemy uczniów w trakcie edukacji zdalnej, zalety takiej formy edukacji oraz możliwości rozwoju zdolności w czasie izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. W badaniach sformułowano dwa problemy badawcze: 1) Jak badani rodzice uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oceniają edukację zdalną? oraz 2) Jak badani rodzice uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oceniają możliwości rozwoju zdolności ich dzieci w sytuacji izolacji społecznej? Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego oraz przygotowano elektroniczny kwestionariusz ankiety z wykorzystaniem Google Forms, który umożliwił zbieranie odpowiedzi od respondentów. W badaniu przedstawiono opinie 64 prawnych opiekunów uczniów, którzy wypowiedzieli się o 21 dziewczynkach i 43 chłopcach. Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, że uczniowie posiadali dobre warunki lokalowe do pracy zdalnej. Głównymi problemami technicznymi z jakimi zmagali się uczniowie były problemy z transmisją danych oraz z połączeniem internetowym. Rodzice, oceniając elementy wspólne zarówno dla nauki zdalnej, jak i tradycyjnej, wskazywali, że wszystkie poddane ocenie elementy edukacji są intensywniejsze przy formie stacjonarnej. Wyjątkiem było zaangażowanie rodzica w naukę oceniane na podobnym poziomie zarówno przy edukacji zdalnej, jak i tradycyjnej. Głównymi problemami związanymi z nauką, z którymi zmagali się uczniowie były: trudności ze skupieniem uwagi na lekcji w trakcie zajęć on-line, spadek motywacji do nauki, zmęczenie wynikające z ciągłej pracy przy komputerze. 48 rodziców opisało swoje dziecko jako posiadające zdolności, talent. Wśród tej grupy uczniów znalazły się osoby mogące pochwalić się swoimi osiągnięciami w konkursach, zawodach, turniejach, olimpiadzie. Niestety nie wszyscy uczniowie w czasie edukacji zdalnej mieli możliwość uczęszczania na zajęcia pozwalające im rozwijać ich zainteresowania i pasje.

The COVID19 pandemic forced the temporary closure of schools and a shift to remote education. All participants in the educational processes had to face the new challenge that was and is on-line education. The situation we find ourselves in continues to generate much controversy and emotion, with some seeing it as a threat and others as an opportunity. In this speech, the author decided to take a closer look at the situation of children with special educational needs of elementary schools during remote education. The aim of this study was to explore the specifics of remote education as perceived by parents of students with special educational needs. The subject of the study was: forms of work used by teachers, student's problems during remote education, the advantages of this form of education and the possibilities of developing abilities during social isolation caused by the COVID-19 pandemic.

Two research problems were formulated in the research: 1) How do surveyed parents of students with special education needs evaluate remote education? and 2) How do surveyed parents of students with special education needs evaluate their children's ability development opportunities in situations of social isolation? A diagnostic survey method was used and an electronic survey questionnaire was prepared using Google Forms to collect responses from respondents. The study presented the opinions of 64 legal guardians of students who commented on 21 girls and 43 boys. The analysis of the collected data allows to conclude students had good accommodations for remote work. The main technical issues the students faced were data transmission and internet connection problems. When evaluating elements common to both remote and traditional learning, parents indicated that all of the education elements evaluated were more intensive with onsite education. The only exception was parent involvement in learning, rated at a similar level for both remote and traditional education. The main learning issues that the students struggled with were: difficulty focusing on the lesson during online activities, decreased motivation to learn, and fatigue due to constant computer work. 48 parents described their child as having abilities, talents. This group of students includes people who can boast of their achievements in competitions, competitions, tournaments, Olympiads. Unfortunately, not all students in remote education have had the opportunity to attend classes that allow them to develop their interests and passions

prof. Antonio Torralba-Burrial, Uniwersytet w Oviedo, Hiszpania: Enhance accessibility in b-learning teacher training courses on science education [*Zwiększenie dostępności kursów szkoleniowych dla nauczycieli przedmiotów ścisłych prowadzonych metodą blended-learning*]

Aby ułatwić tworzenie kultury dostępności w edukacji, za odpowiednie uznaje się zanurzenie przyszłych nauczycieli w środowiskach b-learningu, sprzyjających dostępności. W procesie kształcenia nauczycieli na Uniwersytecie w Oviedo, materiały informacyjne do kursów dotyczących edukacji w zakresie nauk ścisłych i ekologii, zostały załączone na platformę Moodle, zgodnie z wytycznymi w zakresie dobrych praktyk dotyczących projektu innowacji w nauczaniu. Te zasoby dydaktyczne zostały odpowiednio przygotowane, aby zwiększały możliwość multimodalnego przekazu informacji i ich dostępność. Generowanie dostępnych prezentacji, wybór i tworzenie krótkich filmów z napisami jako materiałów dydaktycznych sprzyjało namyślowi nad ich wykorzystaniem przez przygotowujących się do zawodu nauczycieli. W związku z tym włączenie tych materiałów i poszerzenie ich różnorodności na różnych kursach dotyczących wiedzy o środowisku naturalnym i nauczania przedmiotów ścisłych, wpłynęło pozytywnie na percepcję i poziom wiedzy szkolących się nauczycieli w zakresie dobrych praktyk dotyczących dostępności w nauczaniu hybrydowym i zdalnym.

To facilitate a culture of accessibility in education, the immersion of future teachers in b-learning environments that facilitate accessibility is considered adequate. In the courses on scientific and environmental education for teacher training at the University of Oviedo, info-accessible materials have been incorporated into the Moodle platform, according with good practices results of a teaching innovation project. These teaching resources have been selected or generated improving their possibilities of multimodal information and info-accessibility. The generation of accessible slideshows, the selection and creation of short videos with subtitles as teaching resources has facilitated thinking on their use among preservice teachers. Thus, its incorporation and extension in various courses on the natural environment knowledge and science education has improved the perception of teachers in training and their knowledge of good practices for accessibility in blended and online learning.

prof. Francesco Pira, Uniwersytet w Messynie, Włochy: Education and technologies: between new educational emergencies and opportunities. Children and teenagers more and more alone on the Net [*Edukacja i technologie: między nowymi zjawiskami edukacyjnymi a możliwościami. Dzieci i młodzież coraz bardziej samotni w sieci*]

Sieć stanowi dla nas wszystkich wyjątkową szansę pod względem nabywania wiedzy, ale ten proces dzielenia się kulturą i wiedzą nie może stać się narzędziem szerzenia dezinformacji lub niepokojących zachowań, które mogą stać się zachowaniami dewiacyjnymi.

Media społecznościowe są miejscem demokratyzacji tego, co prywatne, autoprezentacji, autonarracji, masowej autokomunikacji, gdzie urzeczywistnia się projekcja, którą każdy chce dać z siebie innym, a także miejscem, w którym w najwyższym stopniu inni poprzez swoje potrzeby definiują nas na nowo. Stają się one rodzajem masowej demonstracji, która może prowadzić do niebezpiecznych odchyłeń. Najnowsze wyniki zebrane z wykorzystaniem ankiety internetowej: Moje życie w czasach Covid -19, przeprowadzonej na próbie 1858 włoskich nastolatków w okresie kwiecień - maj 2020 r. potwierdzają powyższe założenia.

Korzystanie z technologii zajmuje obecnie ważną część codziennego życia nastolatków. 49% respondentów wskazało, iż spędzają w ten sposób ponad 5 godzin dziennie, nawet kosztem innych aktywności, takich jak aktywność fizyczna i sport. Wykazują ponadto tendencję do izolowania się od środowiska rodzinnego. Ponad 60% młodych ludzi stwierdziło, że przeżywało chwile strachu i bardzo tęskniło za znajomymi. Wyniki badań pokazały także, że fałszywe profile internetowe mnożą się nawet wśród nastolatków, pokazując, jak w epoce płynno-nowoczesnej oszustwo stało się centralne w procesach rozumienia rzeczywistości, a rozróżnienie między prawdą a fałszem nie jest już takie oczywiste.

The web represents a unique opportunity for all of us, in terms of knowledge, but this sharing process of culture and knowledge must not become an instrument of spreading disinformation or critical behaviors that could become deviances.

Social media are the place for the democratization of the private, self-representation, self-narration, mass self-communication, where the projection that each one wants to give of himself to others is realized and also the place par excellence where others through their satisfaction redefine us. A sort of mass display that can lead to dangerous deviations. An example for all the challenges. The latest evidence collected during the online survey: My life in the time of Covid, conducted on a sample of 1858 Italian adolescents in the period April - May 2020 broadly confirms by the above.

The time of use of technologies now occupies an important part of their daily life, over five hours for 49% of respondents, even at the expense of other activities, such as physical activity and sport. They show a tendency to isolate themselves from the family environment. Over 60% said they experienced moments of fear and missed their friends very much. False profiles proliferate even among adolescents, demonstrating how in the liquid-modern era deception has become central in the processes of understanding reality and the distinction between true and false is no longer perceived.